

Mariakirken. Foto: BKF.

Ordforklaring

Avskalling: Tap av maling på maleri.

Bindemiddel: Et medium som holder pigmenter eller fargestoffer sammen og fester det til underlaget. Består som oftest av et olje-, vann- eller limbasert medium.

Ferniss: Lakk som påføres malerioverflaten etter at malingen har tørket for å mette opp fargene. Består som oftest av harpiks løst i løsemiddel.

Konsolidering: En behandling hvor adhesjon blir tilført mellom løse fargeflak og underlaget ved f.eks. å påføre et klebemiddel.

Krakelering: Sprekker i fargelaget, som oftest betinget av alder eller dårlig oppføring.

Oppskalling: Fargeflak som har mistet vedheft til underlaget.

Patina: Synlige aldringstegn på kunstverkets overflate. Ofte forbundet med en gulnet ferniss på et maleri.

Kunstverkene i Mariakirken i Bergen

Av Hilde S. Moore og Lise C. Aasen

Mariakirken i Bergen, en av landets flotteste middelalderkirker, med byggestart i 1180, gjennomgår for tiden en gjennomgripende renovering. Konservingsavdelingen ved Arkeologisk museum har fått ansvaret for å konservere kirkekunsten.

Mariakirken er en av de mest utsmykkede kirkene i Norge. Den var sognekirke for de tyske kjøpmennene i perioden 1406 til 1766, og de brakte med seg betydelig velstand. De fleste kunstverkene i kirken ble gitt som gaver eller som minnetavler (epitafier) over oldermenn og prester knyttet til det tyske Kontoret i Bergen på 1600-tallet. I dag pryder 23 malerier og epitafier kirkens søyler og veggflater, i tillegg til kirkens alter-skap fra 1490-tallet og prekestol fra 1677. Kirkerommet hadde opprinnelig enda flere malerier og epitafier, men i forbindelse med en omfattende restaurering i kirken på 1860-tallet ble alt løst inventar demontert og lagret i kirkens tårn. Etter ca 30 år

i støv og fukt ble de deponert ved Bergen Museum. Vi vet fra skriftlige kilder at 22 malerier fra Mariakirken var med på landsutstillingen «Den historiske udstilling» i Bergen i 1898. Det er nærliggende å anta at nødvendig behandling, i det minste rensing, da ble foretatt. Rundt 1930 ble de best bevarte inventarstykkene hengt opp igjen i kirken. Om det ble foretatt ny behandling i den anledning, har vi ikke skriftlig belegg for.

Ved bruk av moderne virkemidler som mikroskopi, ultrafiolett- og infrarødt lys og røntgen kan dagens konservatorer fremskaffe ny kunnskap om malerienes bevaringshistorie.

I de følgende artiklene vil dette beskrives med fokus på tre ulike aspekter. Den første vil ta for seg resultater av tidens tann, samt hvilken rolle konservatoren spiller i bevaringen av kunstverkene. Den andre vil omhandle mysteriet om gåsa på portrettet av Martin Luther. Til slutt vil dilemmaene rundt rensingen av epitafiet over prestefamilien Lammers, malt i 1648, beskrives.